

Az 1980-as évtized első éveiben új kutatási terület, az innovációkutatás körvonalai kezdtek kibontakozni a hazai tudományos életben. Az „új” jelzővel ellátott folyamatok, tevékenységek, termékek, szervezetek stb. térbeli terjedése Magyarországon már ekkor megkezdődött, s az innovációk területi diffúziójának vizsgálata új kihívást jelentett a regionális kutatások számára. Erre a kihívásra igyekezett egyfajta választ adni a könyv megírásával a közgazdász–geográfus Szerző, aki az idén intézeti rangot kapott társadalomtudományi kutatóhely, az Észak-dunántúli Tudományos Intézet igazgatója, a hazai regionális kutatások hosszabb ideje ismert és elismert művelője.

Könyvének alcíme („A térszerkezetet alakító innovációk”) híven tükrözi a téma kutatása során kapott eredményeket, amelyekről kitűnően összefoglalt tartalommal, jól felépített formában kap képet az olvasó.

RECHNITZER J. könyve *négy fejezetre* oszlik. Az *első*, elméleti jellegű *fejezetben* a Szerző megismerteti az olvasót az innováció fogalmával, majd felvázolja az innovációknak a termékek életciklusában játszott szerepét. Ezt követően gondosan válogatott külföldi és hazai szakirodalom segítségével mutatja be az innovációk kulcspozícióját a ciklikus gazdasági fejlődés kialakulásában, majd döntően HÄGERSTRAND és követőinek munkáira támaszkodva szemlélteti az innovációk térbeli terjedésének elméleti modelljét.

„Az innovációk megjelenése és terjedése Magyarországon” címet viselő *második fejezet* megírásához – a szerző „vallomása” szerint – a gazdasági és politikai rendszerváltás első tapasztalatai különösen ösztönzést adtak, mivel ekkor váltak tömegessé azok az innovációfajták (vegyes vállalkozások, privatizációs folyamatok, a számítástechnika alkalmazásának széles körűvé válása stb.), amelyek a korszerű piacgazdaság kiépítésében nélkülözhetetlenek. A fejezet tartalma ennek megfelelően alakul: a Szerző az innovációfajták csoportosítása (gazdasági–szervezeti, termék és tevékenység, társadalmi–politikai) után rátér az egyes innovációk területi–települési sajátosságainak és terjedési tulajdonságainak vizsgálatára. Elemzési módszerei között szerepel az innovációk megyék, településtípusok, Budapesttől való távolság, városkörnyékek stb. szerinti megoszlásának vizsgálata, a különféle innovációfajták terjedési jelleg szerinti csoportosítása, továbbá egyes gazdasági–társadalmi szférához való kötődésük alapján való értékelésük elvégzése.

A „legföldrাজیب” jellegű *harmadik fejezetben* a Szerző az innovációs környezet kialakulásának az ország térszerkezetére gyakorolt legfontosabb hatásaival foglalkozik. A jelenleg is folyó átalakulási folyamatokat az innovációk terjedése és befogadása szempontjából értékeli. Hangsúlyozza, hogy a 90-es évek a magyar gazdaság és társadalom számára a látványos szerkezeti átalakulás időszaka, amely nem csak az egyes társadalmi rétegek, gazdasági szereplők között megy végbe, hanem az ország nagy térszerkezeti egységei, valamint a településhálózat egyes elemeinek szintjén is érvényesül. A nagy át- és újrarendezések zaklatott – számos régió és település vonatkozásában keserves – korszakát éljük, amelynek hatásai alól a magyar településhálózat egyetlen szintje vagy eleme sem vonhatja ki magát, legyen szó Budapestről, megyeszékhelyről vagy akár egy hegyvidéki aprófaluról. A folyamatokban a térbeliség ezért igen fontos szerepet kap, ami kedvező változásokat elősegítő regionális politikák kialakításának igényét is felveti.

Ez utóbbi gondolat továbbvitelén alapul a *negyedik fejezet* („Új paradigmák a regionális politikában”), amely – részben visszakanyarodva az elméleti alapokhoz – határozottan érvel a térségre, ill. településre szabott innováció-orientált politikák sürgős kidolgozása mellett. A Szerző javaslatait sokoldalú érveléssel támasztja alá. A felülről vezérelt regionális politika hosszú időszakának tanulságait ismertetve sorra veszi azokat a súlyos hibákat, amelyek következményei ma is kifejtik káros hatásait. Az egyes térségek gazdasági–társadalmi potenciáljának aktivizálására külön felhívja a figyelmet, mivel nélkülül elképzelhetetlen a regionális válságokból való kitérés. Nevén nevezi azokat az eszközöket is, amelyekkel az innovációk – megfelelő politikai akarattal támogatott – területi terjedése legjobban elősegíthető: elsősorban a vállalkozói környezet élénkítését célzó, a humánöke aktívizálásához vezető, az endogén források feltárását szolgáló eszközökről van szó. A fejezet zárógondolatként összegezi azokat a feltételeket, amelyek teljesülése esetén a hazai regionális politika elemei gyökeret verhetnek a fenteli településfejlesztési politikában.

RECHNITZER János térképekkel, ábrákkal, szemléltető diagramokkal gazdagon illusztrált, táblázatos és ábrajegyzékkel, bőséges irodalmi forrásanyaggal ellátott, továbbá tárgymutatóval kiegészített könyve bátran ajánlható az innovációkutatással és a területi folyamatokkal foglalkozó geográfusok, terület- és településfejlesztési szakemberek számára. Haszonnal forgathatják a könyvet a gazdaság- és társadalomfejlődés területi sajátosságaiával foglalkozó kutatók, valamint a felsőfokú oktatásban részvevő tanárok és hallgatók is.

TINER TIBOR